

SOSYOLOJİ

Alanında Uluslararası Teori, Araştırma ve Derlemeler

Ekim 2023

Editör

Doç. Dr. Nebiye KONUK KANDEMİR

Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • C. Cansın Selin Temana

Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Serüven Yayınevi

Birinci Basım / First Edition • © Ekim 2023

ISBN • 978-625-6450-93-6

© copyright

Bu kitabın yayın hakkı Serüven Yayınevi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

The right to publish this book belongs to Serüven Publishing. Citation can not be shown without the source, reproduced in any way without permission.

Serüven Yayınevi / Serüven Publishing

Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak

Ümit Apt No: 22/A Çankaya/ANKARA

Telefon / Phone: 05437675765

web: www.serüvenyayınevi.com

e-mail: serüvenyayınevi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume

Sertifika / Certificate No: 47083

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ:

SOSYOLOJİDE TEORİK VE PRATİK PERSPEKTİFLE YENİ YORUMLAMALAR

Nebiye KONUK KANDEMİR VII

Bölüm 1

TOPLUMSAL DÜZEN, BİREY VE AHLÂK

Nebiye KONUK KANDEMİR, İlteriş YILDIRIM 1

Bölüm 2

TÜRKİYE'DE MODERNLEŞME SOSYOLOJİSİ VE METODOLOJİK DEVLETÇİLİK

Yılmaz YILDIRIM 23

Bölüm 3

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN 100. YILINDA DEMOKRASİ PERSPEKTİFİNDE KAMUSAL ALANI YENİDEN DÜŞÜNMEK

Samet ÜNLÜ 39

Bölüm 4

PEYAMİ SAFA'NIN BÜYÜK AVRUPA ANKETİ'NDE BATI VE BATILILAŞMA

Berna FİLDİŞ 53

Bölüm 5

MAX WEBER'İN TOPLUMSAL EYLEM TEORİSİNDEKİ BELİRSİZLİKLER

Zeynep TÜRKKAN 71

Bölüm 6

TOPLUMSAL YÖNÜYLE EĞİTİM VE ELEŞTİREL YAKLAŞIMLAR

Esra IŞIK 93

Bölüm 7

**SOSYOLOJİK BAĞLAMDA KİMLİK-KÜLTÜR
İLİŞKİSİ**

Adem ÖTER..... 107

Bölüm 8

**KÜLTÜR VE KİMLİK: ŞANLIURFA'DAKİ GENÇLER
VE KİMLİKLERİNDEKİ KODLAR**

Gıyasettin YILDIZ 131

Bölüm 9

**KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN YÖNETİMİNE DAİR BİR
DEĞERLENDİRME: TÜRKİYE VE İNGİLTERE'YE BAKIŞ**

Alkan ÜSTÜN 153

Bölüm 10

**AFETİN 'ÖTEKİLERİ': DEZAVANTAJLI GRUPLARIN
AFET KARŞISINDAKİ DURUMU ÜZERİNE
TOPLUMSAL CİNSİYET VE HETERONORMATİVİTE
ODAKLI BİR İNCELEME**

Elif GEZGİN 171

Bölüm 11

POST-MODERN AŞK VE ARAÇSAL AKLIN FLÖRTÜ

Gülsevım EVSEL 187

Bölüm 12

**DİJİTALLEŞEN SAĞLIK: HASTALIK AŞAMASINDA
BİLGİ ELDE ETME SÜRECİ VE SAĞLIKTA
MCDONALDLAŞMA**

Sena ÇELİK, Selim KARYELİOĞLU..... 201

Bölüm 13

**SOSYOLOJİK BİR BAKIŞLA DUYGU VE DUYGU
SOSYOLOJİSİNDE YAKLAŞIMLAR**

Işlay GÖKTÜRK..... 223

Bölüm 6

TOPLUMSAL YÖNÜYLE EĞİTİM VE ELEŞTİREL YAKLAŞIMLAR

Esra IŞIK¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, esra.isik@dpu.edu.tr, ORCID 0000-0003-2983-4183.

Eğitim toplumun en temel yapılarından biridir. Aynı zamanda toplumun önde gelen kurumları arasında da yer alan eğitim; kültürün, değerlerin, yaşam pratiklerinin ve en önemlisi bilginin sonraki nesillere aktarılmasında hayati bir rol üstlenir. Bu yönüyle eğitim tarih boyunca, öğrenen, çözüm üreten ve elde ettiği bilgileri, tecrübeleri sonraki kuşaklara öğreten insan için varoluşunu sürdürmesinin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Çoğu kez okullaşma sürecine indirgense de, eğitim çok kapsamlı bir kavramdır ve sadece öğrenmenin kurumsal yönünü temsil etmez. Öğrenme ve öğretim aktivitelerinin bütününe içeren eğitim, okulların yanında gündelik hayatta edinilen tecrübe ve deneyimlerin de bir sonucu olarak bilgiye erişim şeklinde tanımlanabilir.

Bu yönüyle eğitim formal ve informal eğitim olmak üzere iki temel kategoriye ayrılır. İnfomal eğitim, okul dışındaki eğitimi tanımlar. Belirli bir programa, müfredata dayalı olmadan gerçekleşen öğrenme süreci olarak ifade edilebilecek informal eğitim; aile, arkadaş, akran grubu gibi sosyal gruplarla kurulan ilişkiler sonucu kazanılan davranışların ürünüdür. Çocuklar çevreleri ile etkileşime girerek, yardımlaşmayı, dayanışmayı, işbirliğini ve kuralları öğrenirler. Bu öğrenme süreci, toplumsal yapının görece daha az karmaşık ve nüfusun daha sınırlı olduğu topluluklarda bireylerin hayata hazırlanması için yeterli olabilmektedir. İnfomal eğitimle birey, ailesi veya diğer tanıdıkları vasıtası ile ihtiyaç duyacağı yaşamsal becerileri kazanabilmektedir (Erden,2011).

Formal eğitim ise devlet denetiminde ve okullar gibi resmi kurumlar aracılığı ile sürdürülen, planlı, programlı, müfredata dayalı eğitimi ifade etmek için kullanılan bir kavramdır (Köten, 2013). Formal eğitimde öğrenmenin açıkça tanımlanmış özellikleri ve doğrusal ilerlemelerle belirlenen öğrenme hedefleri gibi yapılar vardır. Öğrenmenin, öğrenci ve öğretmen tarafından planlandığı, tasarlandığı bu eğitim modelinde, süreç örgün eğitim kurumlarında gerçekleşir. Devam zorunluluğunun, notlar aracılığı ile değerlendirilmenin, yeterlilikler aracılığı ile ölçülebilirliğin ve başarıyı gösterir resmi belgelerin olduğu formal eğitimde, öğrencilerin belirli bilgi ve becerileri geliştirilmesine odaklanılır (Johnson ve Majewska, 2022). Formal eğitimi en iyi yansıtan yapı okullardır ve okullaşma; öğrenme sürecinin kendiliğinden, yaşamın olağan akışı içerisinde gerçekleşmesinin ötesine taşınarak daha sistematik ve resmi bir nitelik kazanmasına yol açmıştır.

Tarihte kurulan ilk “okullar”, ustaların yalnızca ondan elde edilebilecek “kişisel” bilgisini öğretmek üzerine şekillenmiştir. Bu ustaların eğitimi öncelikli olarak sözlü eğitimidir ve çağlar boyunca biriken bilgiler derslerde anlatılarak, deneyimlenerek sonraki kuşaklarla paylaşılır. Ancak yazının icadı ile bu durum değişerek, bilgi aktarımı ve bilgiye erişim yazılı metinler aracılığıyla da sürdürülmeye başlamıştır. Öğrenme ve başkalarının öğrenmesini sağlama çabalarının ilk kurumsal örneklerini teşkil eden bu okullar sadece belirli toplumsal kesimlerin erişimi ile sınırlı olsa da ulus devletlerin ortaya çıkışı

KAYNAKÇA

- Aktay, Y. (2014). Pierre Bourdieu ve bir maxwell cini olarak okul, *Ocak ve Zanaat Pierre Bourdieu Derlemesi*, der. Güney Çeğin vd., (473-498), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Althusser, L. (2002). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, çev. Yusuf Alp ve Mahmut Özışık, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bakır, K. (2008). Eğitim üzerine anarşist bir yaklaşım: William Godwin ve ulusal eğitimin eleştirisi, *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, S(11), (135- 145).
- Bornschieer, V., Herkenrath, M. ve König, C. (2005). The double dividend of expanding education for development, *International Sociology*, 20(4), (506-529).
- Celkan, H.Y. (2004). Toplum, kültür, eğitim ilişkisi, *Toplum Yolunda*, edt. Adem Solak, (187-239), Ankara: Bilimadamı Yayınları.
- Civelek, H. Y. (2013). Eğitim sosyolojisinde güncel tartışmalar. *Eğitim Sosyolojisi*, edt. Mimar Türkahraman ve İbrahim Keskin, (50-68), İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Dağ, N. (2012). Vatandaşlığın niteliksel dönüşümü ve vatandaşlık eğitimi üzerine bir betimleme çalışması, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), (105-118).
- Erden, M. (2011). *Eğitim Bilimlerine Giriş*, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Eskicumalı, A. (2003). Eğitim ve toplumsal değişme: Türkiye'nin değişim sürecinde eğitimin rolü, 1923-1946, *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 19(2), (15-29).
- Freire, P. (2003). *Ezilenlerin Pedagojisi*, çev. Erol Özbek, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Freire, P. (2014). *Yüreğin Pedagojisi*, çev. Özgür Orhangazi, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Giroux, H. A. (2001). *Eğitimde Kuram ve Direniş Bir Muhalefet Pedagojisine Doğru*, çev. Senem Demiralp, Ankara: Dost Kitapevi.
- Green, A. (2007). Education, globalisation and development: changing the terms of engagement, *Education and Development in a Global Era: Strategies for 'Successful Globalisation'*, edt. Andy Green et.al.(7-48),<https://www.dvvinternational.de/fileadmin/files/aaaresearchingtheissuesno69.pdf>.
- Gür, B.S. ve Kurt, T. (2011). Türkiye'de ailelerin eğitim ihtiyaçları, *Aile ve Toplum*, 12(7), (33-62).
- Hoşgörür, V. ve Tastan, N. (2021). Eğitimin amaç ve işlevleri, *Eğitim Bilimine Giriş*. edt. Özcan Demirel, Zeki Kaya, Kasım Kiroğlu, (214-237), Ankara: Pagem Akademi Yayınları.
- Illich, I. (2016). *Okulsuz Toplum*, çev. Celal Öner, İstanbul: Oda Yayınları.
- İnce, C. (2021). Toplum ve eğitim, *Dünden Bugüne Sosyoloji*, edt. M. Yavuz Alptekin, (367-382), Ankara: Nobel Yayınları.

- Johnson, M., ve Majewska, D. (2022). *Formal, Non-Formal, and Informal Learning: What are They, and How Can We Research Them?*, Research Report, UK: Cambridge University Press.
- Kılıç, A. (2021). Eğitimde fırsat ve imkân eşitsizliğinin radikal söylemi: “ezilenlerin pedagojisi”, *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 4 (2), (51-57).
- Köten, E. (2013). Eğitim sosyolojinin önemi, *Eğitim Sosyolojisi*, ed. Mimar Türkkahraman ve İbrahim Keskin, (12-25), İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Kurtdaş, M. E. (2020). Eğitim ve toplum, *Sosyoloji (Kavramlar-Kurumlar Kuramlar)*, ed. Ünal Şentürk, (339-373), Çanakkale: Paradigma Akademi.
- LaPlaca, J.A. (2005). Education, *Berkshire Encyclopedia of World History*, ed. William H. McNeill, (620-625), USA: Berkshire Publishing.
- McMahon, W.W. (2018), The total return to higher education: is there underinvestment for economic growth and development?, *The Quarterly Review of Economics and Finance*, vol.70, (90-111). <https://doi.org/10.1016/j.qref.2020.11.009>
- Öztürk, H. (1993). *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Russell, B. (1979). *Eğitim Üzerine*, çev. Nail Bezel, İstanbul: Say Yayınları.
- Russell, D. ve Russell, B. (1979). *Endüstri Toplumunun Geleceği*, çev. Melih Ölçer, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Schiefelbein, E. ve McGinn, N.F. (2017). The history of national school systems, *Learning to Educate*, ed. Ernest Schiefebein, Noel F. McGinn, (187-214), Rotterdam: Sense Publishers.
- Spring, J. (2014). *Özgür Eğitim*, çev. Ayşen Ekmekçi, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Subaşı, E. (2021). Louis Althusser: ideoloji, devlet aygıtları ve eleştirisi, *Alternatif Politika*, 13(1), (288-317).
- Şahin, Ü.(2015). Sözdən yazıya, hafızadan unutuşa: alfabe ve metnin dönüşümü, *ABC Aklın Modernleşmesi Ivan Illich ve Bany Sanders (içinde)*, çev. İsmail Avcı ve Ümit Şahin, İstanbul: Yeni İnsan Yayınları.
- Tan, E. M. (1983). I. Illich ve okulsuz toplum, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(2), (45-59).
- Tezcan, M. (1991). *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.
- Tezel Şahin, F. Ve Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına niçin gereksinim duyulmuştur? Aile eğitim programları neden önemlidir?, *Aile ve Toplum*, 12(3), (7-12).
- Üstel, F. (2011). “Makbul Vatandaş”ın Peşinde II. Meşrutiyetten Bugüne Vatandaşlık Eğitimi, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yardımcı, A.B. (2021). Paul Goodman’ın anarşist ve özgürlükçü eğitim anlayışı: Escuela Moderna ve Summerhill School örneği, *Anarşizm: Doğu ve Batı Arasında Tarihsel Bir Bakış*, Ed. Kemal Bakır, (587-604), Ankara: Doğu Batı Yayınları.